

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiæ, 1605

Aloysivs Froes Admodvm R.do P. Clavdio Aqvaviva Societatis Iesv
Præposito Generali. Admodvm Reverende Pater N. In Christo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

ALOYSIVS FROES

ADMODVM

R.^{do} P. CLAVDIO

AQVAVIVA SOCIETATIS

IESV PRÆPOSITO

GENERALI.

ADMODVM REVERENDE PATER

N. IN CHRISTO.

Hoc anno 1595 è Societatis hominibus in Iaponia & China numerantur omnino centum octoginta nouem: ex quibus triginta nouem supra centum in quinque præcipuis domibus, & quindecim Iaponiæ residentiis, cæteri verò quinquaginta in China versantur. Omitto alumnos feminarii, Carechistas, & quotquot seruiunt Ecclesiis, qui numerum sexcentimum sexagesimum excedunt, & à Societate in gratiam istorum Christianorum sustentantur. Numerus autem nostrorum hoc anno nõ parum creuit, tum quòd nouum quoddam Collegium institutum fuerit, tum quòd aliquot tyrones in Societatem sint allecti. A postremis annuis tres tantum è viuis excellere, Sacerdos nempe vnus & fratres duo. Sacerdos quidem spiritualibus exercitiis magno fructu hebdomade sancta peractis, aliisque officiis pietatis præstitis, vt dignè se compararet ad festum, quod Societatis celebrare solet in gloriosorum Apostolorum Petri & Pauli feriis, mox insequenti nocte a Domino nostro, nullo antegresso morbo, ætate florenti triginta trium annorum, euocatus est ad præmium, vti speramus, laborum suorum capessendum cum septem & decem annis Societati operam locasset. Fratres verò duo, qui erant Iaponii, eodem religiosarum virtutum odore, quo vitam spiritumque traxerant, Conditori suo animam reddiderunt. In quorum locum Deo auctore Lustani quinque &

P p 5

decem

decem Iaponii successerunt, cum quibus in Societatem admittitur
 rursum in Collegio Amacusano inchoatus est Nouitiatu, ab alio
 quot annis, eo quod nullus amplius reciperetur, desertus & depo-
 situs. Et hoc breuiter sufficiat de nostris. Nam quod ad fructum
 spiritualem attinet, quem diuina bonitas per nostræ Societatis
 exercitia, mortificationesque in ipsis, per ministeria verò Socie-
 tatis etiam in proximis efficere dignata est, is facile intelligetur
 iis, quæ sigillatim de domibus & Missionibus dicentur. Verum
 primum eadem breuitate attingam generatim statum omnium
 Christianorum, vt clariùs ea, quæ deinceps dicentur, intelligantur
 & non opus sit eadem sæpius repetere.

Itaque Taicosama (sic enim nunc appellatur, qui hæctenus
 constat P. V., dictus est Quabacundonus) adhuc obstinatè per-
 sistit in impia voluntate sua, vt nolit promulgationi Euangelii
 cum dare; qua de causa, licet multa perfici non possint, quæ fieri
 optarem, ac verè fierent, si plenæ libertati esset locus: tamen
 longè altiori pace fruimur, quàm vnquam, a tempore persecutio-
 nis primùm inchoatæ, quæ in nonum iam annum perdurat.
 Nam postquam Tarazauondonus Gubernator Nangasachianus
 tunc gentilis ab eo impetrauit, vt nostri possent Nangasachianam
 restituere Ecclesiam, eorumque decem in Lusitanorum auxilio
 & solatium ibi commorari; ipseque Taicosama abjecta spe expul-
 sionis Coraianæ reuertit Meacum: nostri cum omnibus Chris-
 tianis in Scimo agentibus, majori tranquillitate & libertate
 fuerunt. Et quamuis Tarazauondonus, etiam postquam amicum
 nobiscum colere cœpit, & gratiam iam dictam a Taicosama ob-
 tenuit, sedulo cauerit, ne inirentur cœtus, aut publicè diuina
 etiam pro Christianis Iaponiis celebraretur; tamè permisit in
 priuatis sancta Sacramenta administrari, ac fieri quicquid in salu-
 tatem proximorum necessariò faciendum erat. Itaque plus quàm
 tres tricies mille confessiones auditæ sunt, & ex iis decies mille
 eoque amplius generales, ac eorum, qui prima vice confessionem
 instituerunt.

In omnibus quoque locis restitui cœpit doctrina Christiana
 hæctenus intermissa, ac quotidie ad eam audiendam pueri in
 num locum sunt coacti. Quod multis in locis fieri non poterat,
 quamdiu Taicosama sedem suam habuit in Scimo. Doctrina
 eius tradendæ onus in quibusdam Ecclesiis impositum est certis
 quibusdam viris virtute præditis, ac in ea probè instructis: illis
 que incumbit cura omnibus festis omnes reliquos Christianos
 conuocandi, & librum aliquem spiritualem in hunc finem
 typis

typis excusum prælegendi. Ægros quoque inuisunt, & suo tempore ad audiendas confessiones Patres nostros inuitant, eisdemq; sedulo assistunt, vt piè in Domino moriantur; vtunturque libello lingua Iaponica de modo adiuuandi morientes edito. Qualibet prima Dominica mensis ordinariè conueniunt in Residencia, in qua degit Pater, ac de rebus à quoque gestis pertractant, collationemque instituunt, quomodo vnusquisque muneri suo facere satis possit. Vt autem doctrina Christiana maiores haberet progressus, opusculum quoddam editum est 10 capitibus cõprehensum, in quo succinctè & perspicuè declaratur, quid cuique Christiano credendum pariter & agendum sit. Quod opusculum tam huic genti gratum est, vt hætenus nulla ex re ampliorem videatur cœpisse voluptatem: vnde & fructus ex illo consecutus est planè singularis & notabilis. Quamquam & ex aliis libellis eadem lingua excusis, nempe de modo confitendi, rosarium recitandi, aliaque pietatis Christianæ officia exercendi, non multo minor fructus constitit inter hos Christianos.

Verùm illud præcipuum quoddam adiuumentum ad huius vineæ Dominicæ culturam attulit, quòd multis in locis iisque primariis instituta sit conceptionis serenissimæ Angelorum Regina Sodalitas: quæ sic Iaponiorum animos commouit, tantoque sensu & affectu illam complexi sunt, vt nobilissimi quique & omnium principes honorificum reputent, si nomen illi dare possint. Quocirca studiosè laborant, non solum in eam inscribi, sed ita quoque vitam instituere suam legibus & exhortationibus cõsentaneam, vt in diuini seruitij via quotidie proficiètes, se dignissimos fidelissima Imperatricis cœlestis protectione præstent.

Gentilium deinde conuersio non tam exigua fuit, quin diuina fauente gratia decem millium capitum numerum superauerit; etsi in hac parte admodum consideratè & circumspectè nobis agendum fuerit, ne superuacaneo aliquo & imprudenti ardore in discrimen vocarem us, quod tanto nobis labore constitisset. Inter hos autem non defuere viri Principes, aliique insignes Domini, vt suis locis speciatim dicetur, quorum opera, aspirante eius gratia, qui eos ad Ecclesiam vocauit, suo tempore speramus ingentem ad nostram sanctam fidem accessionem esse futuram.

De Imperio temporati nihil noui accidit, nisi quòd Taicosama post reditum suum in urbem Meacensem, quoniam cõsilia de expeditione Coraiana nõ successerant, nepotem suum (iam antè ab eo factum Quabacundonũ) eo vsq; suspectum habere cœperit, vt quem antè multis publicis solennibusq; cumularat honoribus, quibus

quibus versutus senex incautum iuuenem videtur induisse in laqueos, eum non solum imperio & dignitate, sed etiam vita (verem enim propriis manibus cum aliquot aulicis sibi dissecare coactus est) crudelissimè exuerit. Nec videtur hic finem modumque suæ tyrannidis facturus; nam cum alios quosdam Dominos similiter suspectos habere videatur, (quod admodum sit taciturnus & attonitus) prorsus veremur, ne illis eueniat, quod Quabacundoni coniugi & liberis, hoc est, ut immaniter trucidentur. Inest hic casus certè non obscurè indicat Taicosamæ Imperium, ut omnes huius instabiles mundi dignitates, non fore diuturnas.

DE MORTE QUABACUNDONI IN HAC EPISTOLA NIHIL SCRIBO: quia in una alia prolixè ad V. P. de toto rei progressu & exitu scripsi. In statibus horum Christianorum Dominorum alia mutatio, diuina iuuante gratia, facta non est. Inter paucos dies eorum reditum ex Coraiana insula præstolamur. Expectamus quoque in singulis horis Augustinum cum Chinensium Legatis, qui veniunt ad firmandam cum Taicosama pacem. Qua pace confecta confidimus Augustinum ad maiores honores euehendum.

Hæc breuiter sunt, quæ generatim scribenda occurrebant. Venio nunc singularim ad Domo & Residentias nostras: ex quarum descriptione facillè intelligentur cætera, quæ in his partibus acciderunt. Paucis tamen verbis comprehendam, quod potest dici multis, sic ut tantum præcipua capita indicem: alioquin res esset longissima, & parum grata.

DE DOMO NANGASACHANA ET OMVRANA AC RESIDENTIIS EARVNDEM.

HO anno hisce locis admodum afflictæ fuissent res nostræ, nisi Dominus aliunde nobis miserabiliter succurrisset. Nam cum naus Lusitana æquo tardius anno 94 è Iapone soluisset, & idcirco mercatores illius existimarent eam non posse confuturo tempore rursus adesse, ac proinde nec distrahi posse merces in nauis aduectas: non solum consueta consolatione, eoque omnium humanarum summa, quam accipimus in remotissimis his regionibus ex carissimorum Patrum & Fratrum nostrorum Europæorum litteris, destituti fuimus: verum etiam carere debemus tenui comœatu eadem nauis aduehi solito, ad tantum hominum numerum in Iaponia alendum: remedium quoque ademptum est, ad compensandos sumptus, quos turbulento hoc tempore facere cogimur in euertendis & reficiendis toris nostris domiciliis.

his. Verum, vt iam dicebam, non passa est diuina bonitas necessaria deesse iis, qui pro gloria ipsius amplificanda laborant. Permo- uit enim quorundam Dominorum Christianorum in Coraiano bello agentium corda, vt aliqua eleemosyna nostræ succurrerent inopiæ, quæ in tantis angustiis nostris, non exiguum certè attulit refrigerium. Vt primùm enim ad eorum aures perlatum est, nauè stato tempore non reuertisse, in qua ordinariè nostra sustentatio aduehitur, moti cõmiseratione consultò decreuerunt rebus ipsis se demonstraturos, quanto amore nos complecterentur. Quæ beneuolentia & beneficentia hoc ampliùs nos sibi deuinxerunt, quo promptiùs hoc alienissimo tempore, quo ipsi extra patriã, in bello, tantis impensis, tamque diu, hoc est, tribus annis agentes, potiùs aliorum subsidio indigebant, nobis subuenerunt.

Primus verò horum Dominorum fuit Augustinus, qui litteris datis ad Officiales suos in regno Fingensi, mandauit P. Viceprouinciali dari aliquot saccos orizæ, & aliquot alios P. Organtiao Meaci.

Secundus fuit Quambioiendonus, qui vnà cum duobus aliis fratribus suis iussit nobis similiter subministrari aliquot orizæ saccos. adhæc P. Viceprouinciali mutuo numerari voluit bis mille & sexcentos aureos, ad leuandam inopiam, non antè restituendos, quam nauis insequenti anno appulisset: si autem non cõparèret, se iam nunc illos donare. Scripsit etiam, si pluribus nummis opus haberet, se certiorè quamprimum redderet, curaturum se, vt sup- peditentur.

Dominus item Protasius, D. Sancius, & Tarazauandonus, qui iam, laus Deo, Christo nomen dedit, singuli aliquot saccos orizæ subministrarunt.

Idem fecit priuatus quidam homo Nangasachi, qui cùm ad P. Viceprouincialem certam eleemosynam attulisset, & Pater ab eo tam magnam, quòd suam quoque haberet familiam, accipere renuisset, subiunxit ille, se pro sua familia habere mille & centū aureos coronatos, illosque sufficere: itaque homini persuaderi non potuit, vt pecuniam retineret. Sed neque postea, cùm Pater oportunitatem haberet totius summæ restituendæ, quidquam recipere voluit, immo nonnihil succensuit, quòd de restitutione cogitaremus.

Ceterùm quid mirum est à Christianis tantum beneficium nobis præstari, si ab ipsis gentilibus idem præstitum est? Nam Quabacandonus ipse curauit nobis, vt anno quoque superiore fecerat, aliquot orizæ saccos communicari.

Hac

Hac procul dubio elemosyna voluit Dominus noster nobis in tempore succurrere, vt tanto ardentius, pro instituti & officij nostri ratione, saluti animarum incumberemus: siquidem illud quodque singularis earum promerebatur pietas, vt liquebit ex eo, quae iam subiungam.

Alias scriptum est, occasione commercij, quod iampridem Iaponij habent cum Lusitanis, Nangasachum appellantibus, maximum hominum omnis generis ex variis partibus fieri concursus ad hunc portum: vnde, annumeratis iis, qui in exilium amandati huc habitatum veniunt, eoque accevit incolarum numerus, plures octo millibus hominum nobis consteantur. Ac occasione huius concursus, vrbs subiecta est Taicosamæ, qui gubernatio eius commisit Tarazauondono, quanquam hic ob alia maiore momenti officia sedem suam hic non habeat, sed per duos vicem gerentes gubernet.

TARAZAVONDONVS igitur reformidans, ne apud Taicosamam accusaretur, quod permetteret Iaponiis aditum ad Ecclesiam, recens pro solis Lusitanis reedificatam, ac item, quod pareretur alia quaedam similia ab iisdem fieri, pugnantia cum eius dicto, serio commendauit Patribus, ne Iaponiis ad conuentus Ecclesiae publicos aditum darent: satis esse, si confessiones eorum audirent, aliaque in auxilium eorum praestarent in edibus priuatis. Iam commendauit suis Vicariis. Verum licet Patres ex parte sua omne studium adhiberent, vt voluntati Tarazauondoni facerent, sic vt etiam portas templi illis occluserint: deinde, licet a Vicariis eius diligenter aduigilaretur, ac etiam poena interposita Christianis prohiberetur, ne Ecclesiam intrarent, nihilo minus tanta fuit concursatio, vt dissimulari res minimè potuerit. quando enim Ecclesiam occlusam offendebant, eam magno numero, recitantes Rosarium, tamdiu obsidebant, donec absolutis sacris Lusitani egrederentur: atque ita expectando foris, gratulibus maiorem speciem concursus praebant, quam si Ecclesiam paulatim ingressi fuissent. Vnde Ottoni, qui sunt vici in urbe Nangasachana primarii, consultò receperunt, se in propria persona velle diebus festis in viis quibusdam eos obseruare, ne vnus ad plateam, in qua Ecclesia est, transiret. His tamen non obstantibus, tantus erat pietatis ardor in his Christianis, vt nec Taicosamæ edicto, nec Vicariorum prohibitione, nec alia vlla poena coërceri possent vel abstrahi ab Ecclesiae ingressu. Res profectò quae ingentem nobis attulit consolationem. Atque hinc lique quantum ardor iste condemnet Christianorum frigus in Euro-

pa, quorum multi etiam calcaribus egent, vt adeant Ecclesiam, & officio suo satisfaciant; cum contra Iaponij non solum opus habeant hac in re fræno, sed nec fræno ab aditu templi satis arceri queant. Quamobrem neque defuerunt complures, qui vel hac vel alia via consequerentur quod vellent. Nec modus fuit impediendi vel cauendi, non dico, vt suæ deuotioni satisfacerent in Oratorijs, quæ domi suæ habent, sed ne publicè feriis sextis per Quadragesimam, visendo Ecclesias, quæ sunt circum Nangasachum, disciplinis in corpora sua desæuissent; vel etiam alia virtutis Christianæ argumenta, maximè confitendo aut communicando, exhiberent. Itaque factum est, vt Nangasachi, & in residentijs eius, plusquam quindecim millium & quingentorum mortalium peccata per Confessionis Sacramentum sint expiata.

Neque inferior pietas ab iisdem Christianis demonstrata est in nocte sacratissima Natalis Domini. Nam non contenti sacris Missæ, in septem eoque pluribus vrbis locis factis, ad cauendam magnitudinem concursus, qui videbatur consecuturus, obscuritate noctis recti, tanto numero & frequentia aduolarunt, vt Vicarii ipsi Tarazauandoni, licet gentiles, coacti fuerint aperire Ecclesiæ ianuas, & totos octo dies omnibus potestatem facere ingrediendi, quibus collibuisse. Ex qua libertate quanta sit orta in populo pietas & religio, vnicuique cogitandum relinquo. Duabus enim ante lucem horis ferè complebatur Ecclesia, & cum quotidie septem dicerentur, tamen necdum omnibus patuit locus vel via ad ingressum: ac tandem necessarium fuit, vt aliqua ex parte satisficeret deuotioni omnium, vt duæ tantum quartæ partes eorum quoque die ad Ecclesiam ventitarent. Nec tamen adhuc defuerunt multi, qui nescio quibus pijs artibus vsi sunt, vt sancto suo desiderio satisfacerent: nam deprehensi sunt die antegressa dormitum se contulisse ad ædes cognatorum, vel alicuius amici illius quartæ partis, cui fas erat postero die Ecclesiam adire. Hic concursus vsque ad festum Circumcisionis indies ita augebat, vt opus fuerit eum rescindere, ne rumore & fama iusto ampliùs, quàm habitus factum fuerat, increbresceret. Sed nec hæc pietas, calamitatis incursum, (quod argumentum certissimum est solidæ virtutis) imminuta vel fracta est, vt liquidò apparet in hoc, quod subiiciam, exemplo.

In Philippinis Insulis, quæ mille & eo ampliùs miliaribus à Iaponia absunt, reperiuntur quædam vasa, dicta Boioni, quæ ibi in parno, apud Iaponios verò in magno sunt pretio, eo quòd in illis nobilissimus quidam liquor, dictus Cia, optimè conseruetur.

tur. Nam quæ in Philippinis duobus aureis scutatis, in Iaponia multo pluribus æstimantur, & inter præcipuas Iaponum opes putantur, ac pro pretiosis lapidibus habentur. Itaque Taicosama certos homines duos in Philippinas ad comparanda eiusmodi, quotquot haberi possent, ablegauit, existimans se tali negotiatione magnum facturum quæstum. Verùm cum certior rediret, multos Iaponios Christianos negotiationes exercere solitas, quæ vrbs est Philippinarum, & inde multos Boionos admittere, omnè studium adhibuit, vt omnia vasâ corraderet, eosque qui ea coëmiserant, grauibus præterea multabat pœnis. Quare Taicosama (vbi enim regnat lucri cupiditas, nullum effugium est) tam seuerè anim aduertit in eos, quorum notitiam habere voluit, vt magnum collegerit thesaurum. Hæc nimia seueritas aduertit etiam in quosdâ viros primarios Nangafachanos, qui cum captiui sunt abducti. Sed antequam se in viam darent, vt ne Taicosama hac occasione ipsos tolleret è medio, confiteri communicare voluerunt. Alij verò qui erant culpabiles, (si in hac re aliqua culpa est) quia tamen tales non habebantur manserunt, & quoniam verebantur, ne detegerentur, aliam fugium non habuerunt, in hac vita, pro innocentia suæ patriæ, quam vt ab auxilio diuino penderent, eoque orationibus omnes referrent. Itaque conspirarunt, vt præter pœnitentiæ ordinariè domi fiebant, oratio, quæ dicitur, quadraginta horis prolongaretur ad centum sexaginta eoque amplius dies, idque ne intermissione vlla, tam nocturnis quam diurnis horis, finis nusquisque præstò esset, quando vocabatur. ac viri quidem stantiebant in Ecclesia Misericordiæ, feminae verò in primario templo, in qua instituta erat oratio quadraginta horarum. De constantia eorum in tam sancto exercitio à Domino nostris petratum est, quod erat in votis. Taicosama enim omnes eorum malis dimisit, sanosque & incolumes ad suos remisit.

Multa perscribi possent de Sodalitate Misericordiæ Nangafachanæ, eiusque fructu, quem facit, in subleuandis egenis, aliisque similibus actionibus. Verùm nunc satis erit indicare, quàm bonus pietatis Christianæ omnibus proberetur, quàmque bene acceptam apud Ethnicos, quàm apud fideles. Nam superioribus annis cum Taicosama iussisset solo æquari omnes Ecclesias, hæc Misericordiæ subuersa non est, ob bona opera, quæ in illa fiebant, vt affirmarunt Officiales Taicosamæ.

Prætermitto etiam quot occasiones diuini numinis officio di beneficio Congregationis conceptæ Virginis MARIE

ablata: quæq; remedia, cum aliis bonis operibus, curandis tantis malis sint adhibita; esset enim narratio æquo longior. Itaque vt concludam de rebus Nangasachanis, dico, licet à Christianis in hoc portu agentibus nullus alius esset consecutus fructus, quam quòd sanctæ vitæ suæ exëplo, laudabiliq; cõsuetudine bonis operibus ornata, mouerint gentiles aliunde Nangasachum veniètes, vt aures præberent rebus ad salutem spectantibus, & vt precibus etiam impulsu catechesin Christianam audirent, is satis magnus exciitisset, nec laudandæ diuinæ clementiæ materia defuisset. Hoc siquidem anno nonagesimo quinto in ditioe Nangasachana factu lauacro Baptismi abluti sunt quadringenti duodecim, atque inter illos Tarazauondorus, cuius conuersio quantum valeat ad amplificandam rem Christianam, facillè intelligi poterit ex iis, quæ aliàs de eo conscripta sunt. Certè in conuersione eius liquidò apparet, quanta sit sancti Euangelii efficacia, quantumque ex hoc vno principio, quod in eius conuersione eluxit, in postertum sit sperandum de aliis. Nam cum ille in summo adolescentiæ flore, nempe vigesimo-septimo ætatis, versetur, quæ ætas voluptatum illecebra solet iuuenes in extremam vitæ licentiam, Evangelica omnino repugnantem, abripere: deinde indies nouis à Taicosama augeatur honoribus, & tamen completendo sanctam fidem nostram se in discrimen conijciat omnium fortunarum, clarissimum in se diuinæ gratiæ operantis signum dat, fore, vt aliquando hoc vberiores edat fructus, quo ætati maturiori egregia virtute ornata major apud omnes auctoritas accesserit.

Quod de Nangasacho diximus, idem potest dici de pietate Christianorum in vrbe Omura, eoque veriùs, quòd ad vitam piè sanctèque traducendam suorum Dominorù, nempe Domini Sancti, Dominae Catharinae, aliorumque Dominorum, viuis exemplis exeirentur; de quorum virtute scribere nihil est necesse, cum explorator sit omnibus, quam ego exponere possim. Quare & numerus Confessionum inibi auditarum non exæquat modò Nangasachanum, sed etiam superat, fuit enim sedecim millium. Quamquam baptizatorum numerus inferior extiterit, nempe trecentorum tantum; nec mirum, quia tota illa ditio Christo nomen iam antè dedit; gentiles autem illi baptizati, sedes suas recenter in ea fixerant. Qua in conuersione illud memorabile accidit vni ex eorum numero adolescenti, quod hic commemorabo. Cum dictus adolescens, ex hostium suorum, à quibus ad eadem egeretur, manibus elapsus, recepisset se in locum, vbi erat

Residentia pertinens ad domum Omuranam, ibique ilico se cō-
 ceret in nauim, profecturus in regnum Coraianum, vbi Dominus
 eius militabat; mox Pater qui degebat in Residentia ad locum
 contulit, & cum iuvene de fidei nostræ mysteriis ita colloca-
 est, vt non exiguum desiderium audiendi catechismi ostendens
 quo Christianus fieri posset: Verùm quia iam iam solutura era-
 nauis, venia à Patre postulata, abscessit. Vix nauim ingressus
 rat, ecce mox ventus mutatur, cogitur in tertium diem oppor-
 tunitatem nauigandi præstolari. Sic audita Christiana cateche-
 baptizatur; post baptismum verò rediturus ad nauim ab ob-
 hostibus suis occiditur. Exemplum admirabile inscrutabilis
 pietatæ æquæ ac prouidentia diuinæ, vsurpantis tot tamque
 rios modos perducendi animam ad prædestinatum suæ salutis
 nem. Sed audite nunc huius contrarium, quod accidit eundem
 Christiano inter Ethnicos versanti, qui iniustata & admirabi-
 ratione mortem euasit. Fuerat is, nescio de quo furto, accusatus.
 Et quia hoc crimen seuerissimè castigatur in Iaponia, sic vt
 eo, quantumuis minimo conuictus, morte, cum nulla veni-
 spe, mulctentur; nec tamen possent hunc Christianum verè
 vincere, ecce mox gentiles eum obsident, & dum aliud non po-
 sunt, importunè compellunt, vt ritu ipsis consueto iuramentum
 edat; qui erat, vt in folio chartæ subscripto scriberet quoddam
 iurandum, deinde folio in palmam manus deposito impone-
 ferrum candens, manumque constringendo, in suum caput
 vindictam & iram Chamis imprecaretur, si obiecti criminis
 foret. Quod si manus fortè amburatur, aiunt, experientia
 probatum, eum noxæ esse reum; si verò à læsione eum
 maneat immunis, esse innoxium. Cùm igitur hic Christianus
 in has angustias adductus esset, quippe, vel iurandum illi
 vel repudiato iuramento, quo se reum faciebat, vita discer-
 adeundum, innocentia suæ confusus dixit, fas sibi non esse, vt
 te Christiano, per falsum Deum Chami iurare, sed tantum per
 rum. Consentunt gentiles, vt per suum Deū iuret; ille ergo in
 crucis in folio expresso, ferroque candenti imposito, quia ad
 re cogebatur, magna animi præsentia ferrum manu cōstrin-
 Res mirabilis, nec manus nec folium amburitur. Itaque nō solus
 solutus est pœna, quam gentiles illi minabantur, verum etiam
 culpa, quam falso illi impingebant.

DE deuotione fideque magna, quam hi Christiani habent
 granis benedictis, aliàs scriptum est, quanto nimirum studio
 experant, quam diligenter conseruent & intueantur: sic vt in ho-
 genit

generere profus admiranda quædam acciderint. Ego breuissimè duo tantum huius generis exempla perstringam. Quodam in loco Omuræ Christianus quidam habebat vnum tantum granum benedictum: cuius vilis domuncula igne tota absumpta est. Bonus homo hoc infelici casu angebatur plurimum, ac imprimis, quòd cum omni supellectile sua etiam grani illius iacturam fecisset. Extincto igitur igne, tanto desiderio tenebatur recuperandi grani, vt totum diem in cineribus citro incernendis consumpserit, vt illud inuenire posset. Breuiter, visum est Domino illum solari, in eodem domus loco tandem inuenit tam integrum, ac si ignis nunquam illud attigisset.

Idem accidit in domo cuiusdam pauperulæ mulieris, quam cum flamma corripuisset, & illa conaretur quicquid posset ex igne eripere, oblita tamen est coronæ, quæ cum duabus sphaerulis benedictis in quadam conflagrantis domus parte suspensa erat. Incendio restincto, mulier memor coronæ vehementer doluit, ac si magnum aliquod flagitium commississet, quòd illius, maximè autem duarum sacrarum sphaerularum, memoriam deposuisset. Et ecce cum omnia redacta essent in cineres, vttramque inter cineres, diu multumque quæsitam, intactam & saluam inuenit, cum magna ipsius & reliquorum Christianorum consolatione. nec parum hoc miro euentu in sua erga grana benedicta religione confirmata fuit.

DE DOMO ARIMANA; DE SEMINARIO, ET RESIDENTIIS ARIÆ.

FRUCTVS in statu Arimano, beneficio ministeriorum nostrorum & Sodalitatum, quarum supra mentionem fecimus, diuina gratia adiuuante, collectus fuit non paenitendus; quotquot enim è nostris operarii ibi versantur, tantum profecerunt, vt septem Sacerdotes viginti duo millia confessionum audierint. Et quamuis D. Prothasius cum flore suæ gentis agat in regno Coraiano, tamen Domina Lucia eius coniunx, & Domina **MARIA** eius mater, virtutum suarum exemplo magno adiuuato in hanc rem fuerunt: sic profus, vt è gentilibus, qui alitunde in has partes commigrarunt. ab anno nonagesimo quarto bis mille trecèta & sexaginta capita sacris baptismi aquis tincta sint, præter mancipia multa bello Coraiano capta, è quibus partim anno superiore, partim hoc anno, post Catechesin auditam, bis mille coque plura baptizata fuere.

Qq 2

Omitto

Omitto Ecclesias in quibusdam villis vel recens extructas, ubi ruinam minabantur restitutas. Taceo catecheses & conuersiones, quarum beneficio in cognitione Christianae legis, & CARISIMO IESU DOMINI nostri, magnos progressus fecere. Non scribo quoque de examine generali facto, pro iis, quibus aditus datus est suscipiendum augustissimum sanctae Eucharistiae Sacramentum in quo actum est de preparatione ac reuerentia ad hoc sacramentum necessaria: qua occasione multi, ne à tam sublimi ministerio arcerentur, vitam antea actam cum meliore commutarent. Nec agam de diuerberationibus quaque feria sexta per Quadragesimam vsitatis, licet enim populus Christianus tanto ardore concurrat, ut compleatur Ecclesia, tamen quia res est ordinata non videbatur mei instituti de ea re tractare. Vnum tamen in argumento praetermittere non possum, quod ut rarum & extraordinarium est, ita facile specimen praebet eximii feruoris, & flagrat his locis populus Christianus. Quo tempore ministri Ecclesiam per statum Arimensem decurrebant, quidam Christianus, cum forte à quodam ad deserendam fidem sollicitaret metu percussus quaedam languidioris animi verba effudit. Postea sese colligens, tantopere indoluit, ut nullo verbo ad quodquam dicto, animo ad expiandum hunc lapsum per publicam penitentiam ardentissimo, auctor fuerit cuidam, ut per vias publicas elata voce clamaret: Talis, ob tale erratum commissum, loco penitentiae facit disciplinam. Itaque per omnes vias illius ville, & go denudato, se diuerberabat vsque ad sanguinem: atque ita commissi erroris noxam expians non minori aedificationi, quam consolationi omnibus Christianis exstitit. Possem id genus plura commemorare exempla, sed ne prolixitate taedium affecerim omitto.

De fructu & progressu in litteris aequè ac in virtute Iaponensium, qui in seminariis degunt, deque disciplina eorum, qua traduntur, & bona aedificatione, quam omnibus praebent, anno praeterito accuratè scriptum est. Quibus id tantum nunc adiungam, quod humani generis hostem, dum videt in se parari arma per illius seminarii alumnos, multosque in dies strenuos operarios in suam perniciem in campum emitti, qui praedam ei ex imis faucibus eripiant, omnes machinas ad euertendum seminarium adhibere, sicut non semel toto hoc persecutionis tempore fecit. Sed frustra, & irritò conatu. Ac denique videns nunc non solum illius saluum & incolume persistere, sed etiam se inuito indies efflorescere magis, auctor fuit cuidam famulo domus, cum postea

facile ad magnas opes peruenire, si nocte in aedes seminarii ignem injiceret. Patres enim simulatque viderent conflagrare seminariū, fuga relictis omnibus dilapuros, ac ita ipsum posse furto auferre, quicquid collibuisse. Ille uti erat ætate adolescens, & exigui cerebri, ita existimauit hoc consilium admodum esse opportunū, ad consequenda ea, quæ tantopere desiderabat. Nocte itaque cubiculis injicit ignem: quæ quoniam lignea erant, & inter se connexa, cohibere flammam non potuerunt. Supellex tamen omnis salua romanit, quia tempestiue flammis erepta. Periculum fuit non exiguum; omnes enim ferè iam in lectis obdormierant, exceptis paucis, qui nondum cubitum concesserant: & quoniã statim notarant ignem, clamore suo omnes excitarunt, ut periculum aufererint. Tunc Arima, quæ non longè aberat a Seminario, mox multis stipatus equitibus accurrit gubernator, incendi magnitudine motus; incendiarium ipsum, in dicitis quibusdam ab alius domus famulis cognitū, comprehendit, & autore mali certò patefacto, scopoque incendi excitati ab eodem cognito, tandem morte multatus est. atq; hoc solet esse lucrū, quod miselli homines suis proditiōibus faciunt. Quod verò lucrum ex eodem facinore accesserit satanæ mali inuentori, intellige ex eo quod sequitur: Fecit enim funestus hic casus, ut Seminarium translatum sit ad Residentiam Ariensem, locum omnium in his partibus maximum & nobilissimum, & ab altera quasi parte Arima, dimidii milliarii intervallo situm, ubi annis superioribus fuerat Collegiū. Itaq; tota illa turba iuuenū, in veterem illam habitationem, auxilio Domini Ioannis D. Prothasii patruī, ibi degentis, quoad commodè fieri potuit, accommodatam, deducta est, cum bona spe noui Seminarii loco commodiore aliquādo erigendi, cum D. Prothasius è bello redierit. Cùm verò tot Sacerdotes & fratres in seminario versarentur, excursione facta in vicinas villas & oppida, passim doctrina Christiana exposita est, aliaque Societatis ministeria usurpata; inductæ quoque B. Virginis Mariæ Sodalitates, tantusque ex confessionibus auditis constitit fructus, ut, à tempore quo Seminarium in Aria stetit, decies mille confessiones exceptæ fuerint. Atque hoc est lucrum, quod fecit aduersarius noster; neque enim solū non poterant hæc iam dicta fieri per nostros ordinariè agentes Ariæ, sed neque in seminario, si in loco pristino, ubi nullus erat populi concursus, persistisset.

Bona autem huius fructus pars debetur bono exemplo piæ vitæ Domini Ioannis, & Domine Hieronymæ eius conjugis, qui seruo additi sunt elemosynis in pauperes erogandis, aliisque sanctis

sanctis operibus præstandis. Vnde Dominæ Hieronymæ factum fuit Ecclesiam in honorem S. Hieronymi excitasse, & vobis annuo dotasse in quodam loco Ariæ vicino, sed præterea vna cum marito aliam exstruxit intra Ariam, omnium, quæ visuntur Scimo, præstantissimam; facile vt liqueat, quam prudenter in agilent suæ salutis procurandæ. Eorundem autoritate multæ diffinitiones sunt compressæ, & variæ occasiones diuinâ offendendi iustitiam sublata.

DE COLLEGIO ET RESIDENTIA

A M A C V S Æ.

IN hoc Collegio ferè quinquaginta de nostris vixere, & in quibus eiusdem Residentiis sex alii. Quorum occupationes, & studium; ex illis in proximo collectus non ablimilis fuit, diuina spirante gratia, iis quæ iam dicta sunt. Qui vt existeret vberior peram dedere nostri primùm, vt exercitiis spiritalibus non mentem exsuscitarent, deinde, vt illis mortificationes, & pietas aliaque pia opera adungerent, atque ita in rebus ad diuinum cultum gloriamque pertinentibus idonea se instrumenta famulo artifici Deo præstarent. Itaque doctrinam Christianam peris instillare, concionibus homines adjuvare, mederi multis perturbationibus & dissidiis, homines è sordibus peruersæ vitæ trahere, perpetuum fuit nostrorum exercitium. Confessiones concies septies mille eoque plures auditæ. Centum supra mille liberrimis Baptismi aquis eluti. Plurimum ad hanc rem iuuenes bellis spirituales, quorum supra mentionem fecimus, inter Christianos distributi. Profusè quoque non parum Sodales iam dictæ. Nouorum item templorum adificatione vehementer creuit ardor fidelium: sic vt multis gentilibus, quos hoc spiritum verbis tum vitæ exemplo, longè verbis efficaciorè, peruenire ad audiendum Catechismum, auctores fuerint suscipiendi Baptismi: vti contigit in Residentia Voiana, vbi hoc studio legenti ad Christum se aggregarunt.

Eadem doctrinæ, prædicationis, & confessionum ministerium exercuimus in Firando, Goto, & Facata, sic vt Firandi auditæ ter mille confessiones, eoque plures, quod satis est pro numero sacerdotum ibi degentium. Et vnus ex Firandensibus Patribus Goto nongentorum hominum peccata audiuit, baptizavit autem rem sexaginta. Item mutato habitu (locus enim erat gentilius) postea concessit Facatam, ad visendos, qui inibi sunt, Christianos, & par-

& paucis diebus, quibus apud eos commoratus, majori parti aures præbuit, centum Sacramentalibus aquis expiavit. Deniq; tantus fuit hominū concursus, vt ne in apertum discrimen venirent omnia, necesse fuerit inde discedere, & tempus magis opportunū expectare ad satisfaciendum eorum desiderio. Atque ideo digressus ad Insulam, magna lætitia receptus est à Domina MARIA Augustini filia, cōfessionibus multorum locum dedit, & quadraginta tres Ethnicos baptizauit. Habet hæc Domina in ædibus suis aram affabre exornatam, ante quam omnes feminae domesticę coguntur suas habere preces horis vespertinis. Quibus absolutis recitantur litaniae, post quas sæpenumero faciunt disciplinam. Magno zelo id laborat, vt familia tota diuinis pareat mandatis, & virtū Christiano homine dignā instituat, vt verè locus sit hic diuinæ bonitatis extollendæ, quod tam munifica manu tantū spiritū vni adolescentulæ viginti duorum annorum, cuiusmodi illa est, impertuerit.

Proximis his mensibus maritus ex Coraiano regno inter alia ministrilli dono duos puerulos bello captos, quorum alter erat Secretarii Regis Coraiani filius, alter ex stemmate admodum nobili. Verū bona Domina miserta pueritiæ & nobilitatis in statum seruilē redactæ, non potuit eos oculis diutius sustinere suis: itaque vtrumque seruitute liberatum donauit Ecclesiæ, & alterum quidem filium, nempe Secretarii, amādauit ad seminarium, vt ibi in literis & pietate institueretur; alterum verò, vt ætate teneriorem, secum domi retinuit, donec per annos idoneus ad disciplinā seminarii reddatur.

DE QUIBUSDAM MISSIONIBVS.

EX SCIMO.

EX partibus Scimanis, in quibus sunt omnes Domus & Residentiæ, de quibus hæcenus egimus, hoc ipso tempore aliquot institutæ sunt Missiones ad alia regna, ex quibus Domino mēsis placuit aliquot fructus colligere iam subjiciendos. Prima fuit P. Gregorii Cespedes in regnum Corai, quæ licet inchoata sit anno superiore, quia tamen hoc anno cōtinuata est, reliquis adnumerari potest. Huius beneficio multæ occasiones vitæ licentioris, quam bella pariunt, Christianis ibi versantibus abesse sunt, ac nonnulli principes viri Baptismi Sacramento initiati, vt filius Cicuscindoni, (cuius status æqualis est Omurano vel Arimensi) cum aliquot primariis eius equitibus. Tantusque ex

Q q 4

doctrina,

doctrina, concionibus, confessionibus, similibusque exercitiis
 secutus est fructus, ut omnium bonorum inimicus, tantum
 pum inuidens nobis, commentus sit modum, quo non modo
 tum hunc fructum impediret, sed etiam omnino Augustinum
 summum fortunarum vitæque discrimen adduceret. Immo
 nam in quorundam eius æmulorum mentem, ac sigillatim per
 lis cuiusdam Domini, cuius ditio Augustini status proxima
 iam tempus præsto esse, in eam calamitatem eum præcipua
 à qua nunquam respirare posset, nempe, deferendi eius non
 apud Taicosamam, quod contra eius edicta Patri Cespo
 concionandi, Confessiones excipiendi, multosque factis
 abluendi potestatem fecisset. Verum Augustinus ea dere
 non factus, confestim Patrem in Iaponiam amandauit, &
 aduersarii opportunitatem præstolantur, diabolicas suas ma
 nationes exequendi, ipse quoque à Taicosama in Iaponem
 concludendam confederationem pacis cum Coraianis intra
 reuocatur. Quodam deinde die in sermonem cum Taicosama
 bitum dedita opera induxit mentionem de naui Lusitana, quæ
 illo anno non appulerat, ut paulatim eum non animaduert
 tem pertraheret ad id quod volebat, hoc est, ut Taicosamam
 modo informaret, ut nullus deinceps locus querelis, qua
 missione Coraiana deinceps incidere possent, relinquere
 ideo aptissimo quodam modo exposuit Taicosamam, se, cum
 rior redditus esset, S. Excellentia summo teneri desiderio cog
 scendi causam, cur dicta nauis non aduenisset, Nangasacho
 casse quendam Patrem suum amicum, vnum ex iis, quibus S. B.
 cellentia potestatem ibi manendi fecerat, prolixèque cum
 ea re pertractasse, & plenam ab eo informationem de tota
 accepisse. Quod ita placuit Taicosamæ, ut multis laudibus
 braret Augustinum. Atque hac via non solum maleuolis om
 bus os obstructum est, (cui enim Taicosamæ iam constaret rei
 tas, si illi contrarium ingerere voluissent, sibi magis quam Aug
 stino nocuissent) sed etiam honorem retulit à Taicosama.

ALTERA Missio facta est in regnum Salsumæ, ad præces
 rum Christianorum, qui pro confessionibus suis pastularum
 Patre Viceprovinciali Sacerdotem. Itaque abiit eò Pater, & per
 confessiones auditas, non antè regno excessit, quam trecentis
 eapita Baptismi fonte perfudisset. In idè regnum, cum foret
 dam è fratribus nostris tractandorum quorundam negotiorum
 causa cum quodam Domino aliquando venisset, quò tempore
 quatuor gentilibus, ob nescio quæ delicta, extremum sumebant

supplicium, dictus frater cepit tractare cum reis de sancti Baptis-
mi ad salutem necessitate: Deus autem tantam eius verbis dedit
efficaciam, vt prius omnes sancto lauacro tincti renascerentur
vita aeternae, quam deungerentur temporali. Et quia secundum
leges Iaponicas e medio tollenda erat coniunx & liberi vnus &
quatuor, licet innoxii, supplicauit frater noster Praefecto loci, vt
illos vita donatos solo exilio multaret, & impetrauit. Amacufam
deinde deducti, ibi iurat religioni Christiana initiati, licet mater
paucis post Baptismum diebus, cum magnis salutis signis, ad felici-
tatem vitam commigravit.

TERCIA Missio instituta est in regnum Bungenſe, de cuius
calamitate copiose scriptum est anno proximè exacto, atque ideo
non attinet illa hic reperere. id tantum adiungam, ex omnibus
quae in hac mutatione rerum nostrarum euenerunt, illud imprimi
notabile accidisse, quod quo die anno 89 Rex Bungenſis ne-
cari ob fidem iussit bonum senem Ioannem, & corpus eius post
mortem, ad reliquorum Christianorum terrorem, in crucem agi,
eodem miserrimè regno suo sit spoliatus. Sic prorsus, vt videatur
Dominus noster perspicue indicare voluisse, talem panam cum
tanto damno & contumelia coniunctum illum dicto lapsu pro-
meruisse. Ioannes verò nunc non solum, post perpeſſam iniquè
persecutionem, in caelo, sed etiam in terra est exaltatus, quod in
dies non obscuris signis diuinæ bonitati demonstrare placuit. vt
enim omittam, quanta deuotione Christiani in eum iam in cae-
lis regnantem ferantur, multis aequè gentilibus ac Christianis
iam Iapuis feriis sextis lux quaedam instar stellæ in aëre apparuit,
octo vel decem cubitis eminent supra locum, in quo defixum
fuerat boni senis caput, ad aliorum terrorem. Illud quoque
non parum confirmat, in diuino conspectu gratissimum fuisse
sacrificium hoc à pio Ioanne DEO factum, quod, euerso
licet regno Bungenſi, Christiani tamen omnes in Facata (vn-
de ipse oriundus erat, & vbi pro sancta fide occubuit) non
modò in Catholica religione perſtiterint, sed etiam nume-
ro mirabiliter augeſcant. Accedit, quod eius ades, quae in
manus gentilis post mortem venerant, tandem in Ecclesiam
sunt conuersae. Gentilis enim ille lustratus Baptismi aquis, aram
in ea domo erexit, vt seruiret Christianis templi loco. In hoc
eodem loco Facata DEVS excitauit duos alios Christianos, eo-
dem spiritu, quo bonus Ioannes, praeditos, qui in hac Bungi va-
ſtate tantumdem faciunt, quatum ille in extremo vitae. Egenis si-
quidem succurrunt, agros solantur, mortuos sepeliunt, imbecilles

ad sanctæ fidei constantiam animant, exhortationes faciunt, libros spirituales prælegunt, gentiles Christiana Catechesi imbuunt, pueros baptizant. Quibus rebus non solum Christianos in numero retinent, verum etiam numerum eorum augent: nam ubi antè bis mille, nunc ter mille capita Christianorum censentur.

Ex his omnibus clarissimè liquet, quàm languida & imbecillis sit omnis sapientia & potentia humana respectu diuinæ, qui Rex tam potens, qui crucis ignominia conatus est infamiam perdere sanctum, ipse cum sua insigni infamia, beneficio crucis caelo & terra honorati, ut paulo antè dictum est, omnibus fortis euersus est.

Cùm ergo miseri illi Christiani Bungenses per dictas conversiones in tanta calamitate essent, P. Viceprovincialis cum ni studio conabatur illis aliquam afferre consolationem. Atque quam verò eò mitteret aliquot Patres, (regnum enim illud est in potestate Taicosama, & ab eo per duos gentiles administratum) præmisit vnum è nostris fratribus, illius patriæ, habitu monachi, qui cognosceret, possetne plures de nostris securè audiendis confessionibus aliisque solatiis adferendis ibi vacare; deq; tota re curatè referret. Fuit frater ille ubique receptus magna voluntate & caritate Christianorum: & non solum didicit posse securè mitti Patres magno desiderio hætenus expectatos, sed etiam eorum opera amicitiam cum gubernatoribus gentilibus inuicem, cultatemque obtinuit concionandi, baptizandi, & omnia aliam ministeria nostra exercendi: affirmaruntque ipsi gubernatores, oculos suos ad omnia conclusuros. Unde factum est, ut duodecim mensium interuallo, quo inter illos mansit, sexcentis hominibus aditum dederit ad Baptismum, libros spirituales, globulos benedictos, & imagines, quæ ea de causa secum tulerat, inter illos distribuerit. Certior deinde de omnibus redditus P. Viceprovincialis mandauit eò subitò vnum Patrem cum eodem iam dicto fratre. Quo autem fructu ibi versati sint, liquet ex epistola Patris, quam hic subijciam.

Hac, inquit, epistola breuiter itineris nostri exitum perferemus. Cùm peruenissemus Corumam, incredibili humanitate à quodam Christiano Sacaiano, nomine Iacobo, excepti sumus. Hic cum alio quodam Meacensi pacta conuenta inuit, de cogendis omnibus festis in ædes suas Christianis, ad habendas ibi præces, & spiritualium librorum lectionem instituendam. Quod tam strenuè præstant, nullus ut in eo loco degat, qui non sit gnarus omnium

omnium ad salutem pertinentium. Magno mihi solatio fuit videre hos Christianos, numeros trecentos: Confessiones eorum excepi, & quantum potui, in doctrina Christiana instruxi.

CORVMA digressi, venimus post vnum milliarium ad dominam Iuliam viduam bonæ memoriæ regis Francisci, quæ post filiû regno pulsum eò se receperat. Magnam voluptatem illi meus aduentus attulit, & cum omnibus suis feminis Sacramento Confessionis se per me DEO reconciliauit. Hinc Nacam profecti, inuenimus certum hominem, qui ne desereret fidem, exulabat à patria, & curam habebat tradenda doctrina Christiana. Post confessiones verò quorundam auditas, & septem baptizatos, inde discessimus, peruenimusque in alium quendam locum, vbi sexaginta duas confessiones audiui, & quinquaginta duos sacro lauacro aspersi. Dum hic noctu diuque vacamus habendis concionibus, à quindecim passuum millibus quidam Christianus nomine Mattheus aduenit, nos quærens, confessusque, importunis precibus compulit nos, vt secum in patriam iremus, ibique confessiones duodecim è suis exciperemus, & alios duodecim baptismo expiarentis. Ex quibus duo post longam disputationem habitam cum meo socio tandem conuicti veritati Euangelicæ cesserunt, cumque suis vxoribus & omni familia Sacramento baptismi Ecclesiæ & cæli fores sibi aperuerunt.

Vt verò ad 6 Iulij tenuimus Amangucium, Christiani magna beneuolentia nos recepere, aperteque demonstrarunt, quanto desiderio nos expectassent. Tanto enim ardore ad audiendû Dei Verbum accurebant, vt opus fuerit sapius meo socio producere sermonem vltra mediam noctem, dum ego vacarem confessionibus audiendis. Gentiles hic baptizati sunt circiter centum, ex iis qui ad audiendam concionem aduolarant. Magnam consolationem boni Christiani ex hac nostra presentia acceperunt, quia multo iam tempore nullum de Societate nostra conspexerant. Amangucio iter instituimus versus regnum Bigen, quod est filij Quambiendoni, vbi inuenimus trecentos Christianos, serè omnes ex regno Bungenfi oriundos, huc delatos, quod regnum a Domino Christiano administraretur. Omnium confessiones excepi, & viginti baptizati. Denique attingimus regnum Bungense, vbi tanto desiderio expectabamur; & primò quidem diuerimus Facarum, vbi & nunc degimus, magna caritate à Christianis habiti, qui dicuntur esse ter mille, inter quos pro ratione officij nostri cepimus vacare audiendis confessionibus, concionibus habendis, aliisque ad auxilium eorum spirituale præstandis. Hæc sunt, quæ

qua scripsit Pater in illam missionem ablegatus.

Quarta Missio facta est in regnum Cicunganum ad arcem
dam Domini gentilis. Habebat enim ille, ob suam amicitiam
cum bono rege Francisco cultam, in hac afflictione Bungen
arce sua collectos multos equites & nobiles feminas Bungen
qui quasi sacellum quoddam ibi confecerant, in quod conu
rent, vel orandi vel de rebus spiritualibus tractandi causa. Ita
ad petitionem horum bonorum Equitum huc a P. Vicepro
ciale missus est vnus Pater, qui confessionum aliorum que ne
rum exercitiorum beneficio magnum solatiū illis attulit, &
res 40 gentilibus Christo regenerauit. Ex hoc propugnaculo
inde abiit Corumam, vbi iterum repetitæ sunt confessiones. In
multis precibus euocatus est ad nobilem quendam virum Ci
scindonum, Coruma nouem miliaribus distans: quomodo
ter peruenisset, nobilis ille multos gentiles conuocauit defra
Catechismi audiendi iam dudum accētos: quem auditum sic
barunt, & menti impresserunt, vt 76 mox Christiana religio
nomen dederint. Et vix baptizati, confestim varia idola Patris
burenda attulerunt: id enim ferè facere solent Japonij, quam
mum conuertuntur. Speramus omnino, si coniecturam facer
cet, ex præsentis populi dispositione, vbi Ciuseindonus ex Co
no bello reuerterit, magnam Deo aspirante fore conuersio
Quam vt Deus nobis impartiri velit, ad sui sanctissimi nomi
honorem & gloriam, diuinam eius bonitatem imploramus.
AMEN.

Omitto, ne sim longior, quæ facta sint in Cicungo, Fingo
liisq̄ue locis, nam non minor in iis, concionum, catechismorum
catechismorum extitit fructus, quam in supradictis. Quare
cladam Missiones illas in villa Cicungo proxima. Itaque quo
pore Societas in hac Regione Residentiam suam habebat, huius
mi quoque gratia donatus fuit huius villæ populus, & quæ
deinceps Christiano ritu & more vixisset, tamen magna per
pabuli, tum doctrinæ sacræ tum sanctorum Sacramentorum
horabat. Nunc ergo intelligens Patrem quendam octodecim
tū miliariorum interuallo abesse, ex summo confitendi de
rio, moræ impatiens, cum magno periculo, penè totus se in via
dedit, serant autem centum quinquaginta vtriusque sexus, &
Patrem aduolauit, confessioneque facta, cum incredibili con
tione & congratulatione domum repedauit. Ac non multo post
sua virtutis & pietatis egregium specimen dederunt. Domini
enim quidam gentilis, nescio qua de causa ira in illos accensus
com

comminatus est illis, ni baptismo renuncient, se omnes eneecturos. Quò in pio mandato cognito, vnamini sententia & voluntate conspirarunt, se vitam potius, quam fidem deserturos, hominiquè paucis beneque consideratis verbis, ac sententiæ iam dictæ consentaneis, responderunt se esse inopes operarios, quibus incumbere secundùm Iaponicas leges statis temporibus Dominis suis seruire, quo in officio si deficerent, meritò multari posse. At cùm hæcenus nihil in eo genere à se peccatum fuerit; non videre se causam, cur mortem iure minari illis possit, quam hoc minùs commetissent, quò paratiores essent in posterum ad seruiendum eadem fide, quam hæcenus præstitissent. In cæteris, quæ ad conciliandam animæ salutem attinerent, se prorsus decreuisse etiam cùm mille vitarum discrimine perseverare in veritate Evangelica. Homo vero ille gentilis audito tam libero responso, non ausus est longius progredi, nec vllam amplius illis afferre molestiam.

DE MEACO.

QUAMVIS in his regnis nostri ob præsentem Taicosamam, qui nunc cum aula degit Meaci, non tam commodè operam dare possint iuuandis Christianis, & idcirco conficiatius, quàm in aliis Iaponiæ partibus, ad cauenda maiora mala, rem suam agant: tamen diuina ope non solùm incolumis adhuc existit Meacensis Ecclesia, sed etiam amplificata est, vt patet ex iis quæ iam dicentur.

Deunt in Meacensi hac ditione è Societate Sacerdotes tres, & fratres quinque, vel, vt rectius dicam, continenter peregrinantur: cùm enim opem ferre debeant tot locis, & nunc hos nunc illos Christianos totis his regnis sparsos inuisere, necesse est eos perpetuò circuire. Quinquam negandum non est quosdam illorum ferre commorari Meaci, quod est caput Iaponiæ: nam eius gubernator Ghenefoin anno superiore à Taicosama impetrauit, vt P. Origanus, nostrorum in hoc Regno superior, possit viuere Meaci ob causas alias præscriptas, sed ea conditione, vt nullam ibi haberet Ecclesiam, nec vllam baptizaret. Vnde factum est, vt sub vmbra licentiæ de vno Patre, & protectione dicti gubernatoris nobis admodum addicti, omnes reliqui de Societate in hac patria versentur & delitescant. Ex illis duo in sectis Iaponicis sunt versatissimi, concionatorumque omnium præstantissimi: cùm enim ex omnibus locis ad hanc aulam varij confluant Domini, & quique Bōziorum litteratissimi, opus habemus hominibus, qui, dum res po-
stular,

stulat, cum illis conferere manum possint.

Ob causas igitur antè allatas, in præsentì rerum statu, id primis enitendum est nostris, ut quoad fieri potest, nõ magni cursus Christianorum in vnum locum fiant. Vnde intra Meacensia descriptæ sunt sedecim ædes, in quibus Christiani quoque diuinitate tolerabili numero conueniant, ad commendandum se Deo precibus, & aliâ pia officia præstanda; crebroque nostri eodè titant, vel sacri dicendi vel concionis habendæ causa. Atq; hæc diuina maiestas suum gregem paulatim multiplicat.

Multi quoque gentiles ad ædes nostras, quas habemus Meacensium occultè veniunt, audiendi catechismi causa, alij ex curiositate, alij desiderio salutis procurandæ, ita ut cuique liberum facere quod collibuerit, vnde alij baptismum postulant, alij in fidelitate persistunt, existimantes æquo asperiores esse se xpi danti in Decalogo obseruationem. Clarissimè autem ex hoc conuoluitur, fidem esse donum altissimi, & non rem humanam. Sed demus enim Euangelium sanctum aliorum ingenijs ita conuoluitur, ab iisq; probari, ut tamen voluntate illud non amplectantur, alios verò & ratione probare, & voluntate suscipere; alios demum in pristina cæcitate & incredulitate ob peccata sua persistere, quina tamen bonitas, quæ semper ex malo bonum aliquod elicit, omnibus hunc haurit fructum, quod licet extremi illi, voluntate illecebris præsentis vitæ alleccta, & per prauos habitus a rectitudinis iudicio deducta, veritati Euangelicæ oblectentur, tamen multum de veteri idolorum cultu & existimatione detrahant, quæ aduertunt sectas suas ex fabulis & mendacijs confusas, & abhorrere, & contra ad res nostras affici incipiant. Quæ de taicenis nunquam defuerunt, qui flagrante licet persecutione in Meacensium regno ab idolis ad verum Deum confugerent, & maximè hoc anno, quo sexcenti homines suscepto baptismo verum Deum agnouerunt, è quibus multi sunt equestris ordinis & illustres Domestici, quemadmodum intelliget melius P. V. ex quadâ epistola à P. G. Gantino his verbis ad P. Viceprouincialem data.

Existimo R. V. ex anni superioris litteris cognouisse, quæ ad Meacensium in hac ditione Meacensi, nec dubito, quin magnam consolationem acceperit, sicut accipiet quoque ex hisce præsentibus. Quod enim ad statum rei Christianæ attinet, is in dies maiores processus habet. Sexcenti siquidem gentiles, & inter eos multi principes viri & illustres, sacris aquis noxam originalem auerterunt. Primus eorum fuit Samburodonus nepos Nobilissimi Meacensis, cuius erat legitimus successor. Bimus fuit eo anno, quo Nobilissimi Meacensis

buñanga & filius eius primogenitus, huius Samburodoni patet, vita defuncti sunt: nunc verò Dominus est quasi totius Regni Mino, illi à Taicosamà dati pro imperio, quod illi post mortem patri eripuit. Dominus hic annū ætatis agit decimum-seximum, adulescens raræ indolis, ac proinde magnæ expectationis. Consuetudine quorundam aulicorum Christianorum (tantum valet pia & sancta conuersatio) in hanc sententiam venit; qui primū effecerunt, vt afficeretur ad religionem Catholicam, tum vt catechesi aures præberet, denique vt caput sacro baptismo cum tribus aliis Dominis suis primariis submitteret. Nunc tamen res data operacalatur, si enim suboleret Taicosama, verendum esset, ne vetus persecutio recrudesceret. Idem fecere filii duo Meacensis Gubernatoris Ghensoin, cum duobus aliis cognatis. Quorum primus à Taicosama accipit quotannis plusquam 50 aureorum scutorum millia: alter verò ad maximam euectus est dignitatem, ex qua facile gradus illi patebunt ad maiores.

Idem dico de fratre Hiciundoni Domini regni de Tango, cognato Gratia, qui cum aliis quinque summatibus viris est baptizatus. Habet is in regno Tanganò quadragies mille saccos orizæ pro vectigali annuo.

Neque hic constitit res, sed longius progressa est. Idem enim exemplum secutus omnium belli ducum facile princeps, ac celeberrimus ex iis quos Fidandonus Dominus de Vosciu habeat. Habet hic Dominus in regno illo annuæ pensiois sexagies mille aureos, tantisque pollet opibus, ac qui secundas illius status obtinet post Fidandonum. Tantam autem veritatis Catholicæ agnoscendæ lucem Dominus noster illi communicauit, vt posthabitis omnibus periculis impendentibus vnū è nostris voluerit deducere in Vosciu, quo claro Euangelij lumine tenebræ eorum, qui in illo regno degebant, caligine mortis obumbrati, discernerentur. Verum passus est sibi persuaderi hoc negotium necessariò in aliud tempus magis opportunum esse differendum. Missus fuit à Taicosama, post Fidandoni mortem non parum nobis innoxiam, in Vosciu, ei que regnum illud tanquam suum & proprium cõmendauit. Antequam autem Meaco discederet, filio Fidandoni, ad quem pertinet successio in statum, persuasit, vt vellent baptismum suscipere, quod & proprio ore se recepit facturum. Ac spero, diuina gratia adiuuante, omnino ita fore.

Hic spe alimur; sed in eo quod subijciam, spes in rem conuersa est. Volo dicere, ex aula Mori Domini, tanta potentia præditi, vt nouè imperet regnis, & Taicosamæ gratissimi, vnū ex primariis

Dominis

Dominis sancto Baptismo initiatum, cum institutum animi sui pro
Domino suo significasset. Non dubito eum Christianis Amari-
cianis magno adiumento futurum, nec minus laboraturum
conuersione Mori, apud quem in tanta est autoritate.

Sacri item Baptismi aquis mundatus est consobrinus quidam
Ciunangondoni, qui redditum habet triginta millium scutu-
rum. Cuius opera speramus tria regna, quae habet eius conuersione
nus, aliquando Christum respectura. Ac ut finem faciam, multi-
lij nobiles & Principes viri sunt baptizati: sic ut quasi quondam
liquos, eosque maxima parte nobiles & illustres, baptizatos spe-
re non sumus extra periculum, si res in nocescat apud Taicosama.
Tamen si enim dissimulamus & obtegimus, quoad possumus
conuersiones: tamen quia sacer hic ignis in variis partibus
longius, veremur, ne tandem in apertum erumpat. Ut ve acci-
nobis fas non est, aditu oculis Ecclesiae Christi prohibere eos, quod
Spiritus sanctus suo diuino afflatu ad illius ingressum impellit.

Haec sunt, quae hucusque scripsit P. Organinus de iis, qui
ter ad sanctae dei notitiam in regno Meacensi aspirauerunt.
rum ut aliquid etiam dicatur de antiquioribus Christianis,
tantum capita attingam, ex quibus cognosci possit insigni-
rum virtus.

Superioribus mensibus mandauit Taicosama nepoti cuius
suo vnicè claro, recens apud Meacenses vita defuncto, iustitiam
solui, tam magifico & solemni ritu, ac in Iapone vniquam
tui possent. Mos autem apud Iaponios receptus est, ut statim
dam tempore (quae vna est ex funeralibus caerimoniis) omnes
mini, & alij, titulo aliquo honoris insigniti, seorsim, proce-
bantur, honorem deferant statuae defuncti, & maxime incedunt
doribus, ut sit in sacrificiis, vasculo ad id parato. Ad has igitur
quias inter ceteros inuitatus fuit primogenitus Genosom
donus iam Christianus, & ob dignitatem quam gerebat, ut de-
bat quoque hac caerimonia. Ea inchoata, aduertit se in
haerere labyrintho. In mentem enim veniebat, si consue-
norem statuae deferre nolleret, quando nomen suum è schedula
ordine à nobili quodam viro lectum fuisset, se apertum vite
fortunarum discrimen aditurum: si verò deferret, videbat Iapone
fore tanto grauiorem, quanto non iam humana, sed diuina
stas amplius offenderetur, deinde regno caelesti excideret, & Chri-
stianis omnibus non paruo offendiculo foret. Cum ergo in animo
decreuisset, neutriquam consentire in illud secundum, existimauit
ut utriusque malo mederetur, sibi foras egrediendum, ut ne, quare

nomen eius legeretur, præstò esset. Cessit, iuuante Deo, res feliciter. Nam nobilis ille, cuius erat ordine Dominos euocare, diuinans, vt apparet, cur Sacadonus se subtraxisset, nomine illius suppresso, euocauit sequentem. Nec notari eius absentia ab aliis potuit, ob ingentem turbam Dominorum ibi præsentium.

Nec minori laudè dignus est, qui iam sequitur. In regno Voafi Christianæ religioni nomen dederant adolescentes duo annorum sedecim. Qua de re certiores facti eorum parentes & cognati gentiles sic indignati sunt, vt grauissimas minas eis intentarint, vt eos abductos a sancto itinere veræ terræ promissionis cæli, in miseram & cæcam Ægypti seruitutem reuocarent. Itaque minabantur se eos, nisi deserta & eiurata fide, pro genuinis filiis nõ agnituros, nec curam illorum habituros: se quoque nunquam toleraturos, vt homines suis in adibus degerent, qui religionem cū suis Chamli pugnantem tuerentur, etiamsi eiusdem stirpis & familiaræ forent: neque enim se locò filiorum habere posse, qui à maiorum suorum religione desciuisent. Verùm beati iuuenes, qui deserto patre in terra, meruerunt inuenire Patrem in cælo, animati ab aliis Christianis, fuga elapsi, se receperunt in regnum Mino, vbi magna caritate excepti sunt à Christianis, & omnibus rebus ad vitam necessariis instructi. Exactis autem quadraginta diebus, parentes, considerantes constans filiorum suorum propositum, & quòd ab externis hominibus alerentur, tandem mitigari ceperunt, & cor paternum declarare. Dolentesque se tam feros & inhumanos in carnem & sanguinem proprium fuisse, certos homines amandarunt, qui eos infimis precibus rogarent, vt domum reuenterent, adiuncta promissione indubitata, se nunquam vlla in re, propter susceptam fidem, graues vel molestos futuros. Denique victi importunis precibus, cum magno suorum gaudio & gratulatione victores eò redierunt, vnde impiis minis fugati fuerant.

Veniam ad tertium casum, non absimilem superiori, sed hoc laudabiliorem, quo in ætate lógè imbecilliori accidit. Vixit Meaci matrona venerabilis, genere nobilis, à bonis fortunæ diues, sed multo ditior & illustrior à bonis veræ pietatis, vti argumentis nõ obscuris, quamdiu in viuis fuit, præclare ostendit. Habebat hæc ex vno filio iam vita defuncto binos nepotulos, cum vna puella, quos domi suæ in timore Dei educabat. Mater harum, quia iuuenula erat, alteras inierat nuptias, sed cum homine Ethnico, inuita prima socru: itaque noui mariti colloquiis ita refrixit in fide Christiana, quam hæctenus professæ erat, vt tandem eam

deseruerit. Hoc scelus bona vetula matrona cum nepotibus
indignè tulit, vt nunquam eam in suum conspectum admittit
filij etiam pro matre agnoscere noluerint. Interim bona vetula
vixit excedit, relinquit vtrique nepotulum, alterum quatuordecim
annorum, alterum duodecim annorum, cū sorore paulo ambobus
pauca uectiore, bene educatos & institutos. Visum est itaque huius
modi opportunum reconciliandis sibi filiorum animis, consilium
quod adire eorum aedes, pramittit, vt facilius eos placet, in
mansuetum, addens se mox secururam. Audito hoc ingrato
seruicio, filij nulla interposita mora, ne in conspectum illius veniret
domo excedunt, sororcula autem se in abditissimum angulum
condit. Cum aduenisset mater, nec inuenisset filios, respicit
quod acciderat. Tum illa etiam atque etiam obsecrate, vt se
loqui secum nollent, saltem exiguum hoc & rationi consu-
etudinem officium suae genitrici praestarent, vt in conspectum
se admitterent. Sed vanæ & irritæ fuere eius preces. nihil enim
illud responderunt, quam, se eam a tempore, quo ipsos deser-
uerat, & ad idolorum cultum redisset, pro genitrice vel matre
nimè recognoscere. Et quamquam iterum per cognatos, et
quæ per interuentores, idè a filiis postularit, quod per se impe-
rare non poterat, tamen non potuit à priore proposito eos deducere.
quare & coacta fuit cum magno pudore & ignominia domum
nullo eorum conspecto, redire. Ac merito sanè parentum
suis rebellant proprii filij, quando cum tanta perfidia in-
pudenter (vt hæc infelix mater fecerat) renunciant
Creatori.

Quod si teneræ plantulae in locis tam incultis producantur
etiam tam nobiles, quid non facient sensu, sapientia, & virtute
solidiores? Vt vnus Iustus Vcondonus, & alij similes? Certè hic
minus vitæ suæ integritate tam multos hactenus permouit, vt
ritè millies & iterum millies gratiæ agenda sint fonti gratiæ,
quo omnia bona in nos dimanant. Ille enim intelligens, quæ
referat ad amplificandum diuinum cultum, Dominorum animas
habere deuinctos, vt facilius postea reliquū vulgus lucriferi
fit, omnes curas & cogitationes in Principum virorum conuentionem
confert: quorum permulti iam occasionem quarunt, vt de-
clarent se palam Christianos.

Idem ferè affirmari posset de multis Christianis Dominis
exu muliebri, vt de Domina Gratia, filia Achici, Domina de Tan-
go, quæ in Christianarum virtutum via mirabiles semper progres-
sus fecit, nec habet ferè domi suæ alias mulieres, quam Christia-

DE STATV IAPONIÆ.

has. Clam quoque marito Hicundono duos filiolos suos baptizavit, & iam Hicundonum maritum suum sermonibus suis eò perduxit, vt à sancto Euangelio non sit alienus; sed quia iuuenis est solutioris vitæ, metu Taicosamæ reformidat aures præbere Catechismo: præbiturus, vbi tempora fuerint meliora. Confido in hanc rem, aspirante gratia Spiritus sancti, non parum præsidij altitudinam conuersionem eius fratris, de quo supra egimus, & pteces Gratiæ vxoris eius.

Similia scribi possent de Domina Donna Mitua, sorore D. Sacij, & coniuge Domini Firandensis, de Domina item Maria, Augustini filia, & aliis Dominis.

Quamobrem mirum non est, bonum legis Euangelicæ odorem, exemplis tam efficacibus excitatum, tam longè lateque spargi, vt etiam gentiles ipsi, non dico plebei, sed primarij vel bene ad Christianam religionem afficiantur, vel certè bene de ea loquantur. Exempli causa: Præteritis mensibus mater Iusti abierat visitatum coniugem Taicosamæ, ob dignitatem appellatam Mandocorosama: ibi in præsentia duarum Christianarum feminarum, inter alias nobiles feminas, ei gratissimarum, cum sermo incidisset de Euangelio, Mandocorosama dixit, sibi ideo videri Christianam legem omnium præstantissimam, & omnibus Iaponiis scètis antefereendam, quòd niteretur ratione: clareque indicabat vnum tantum esse D E V M, Cami verò & Fotochi homines fuisse, non Deos. Et conuersa ad Ioannem, vnam ex dictis feminis Christianis, dixit: Nonne sita est Ioanna? quæ respondit ita esse, nec Chami alia re ab hominibus distare, quam quòd Iaponij in epè & temere illis diuinum honorem detulissent. Continuans deinde Mandocorosama eundem sermonem, subiecit, nulla re, suo iudicio, hanc veritatem magis confirmari, quàm quòd omnes Christiani, nullo discrepante, idem asserant, quòd de scètis Iaponicis dici nequeat. His verbis animata alia Domina, coniunx Ciguidoni, cœpit laudibus efferre, vel potius iuchoatas laudes nostræ sanctæ legis continuare, concludens totam orationem, se vehementer optare, vt maritus suus Christianus fiat, se eius exemplum ilico secuturam.

CETERVM, si quis testimonium hominum requirat, ad maiorem confirmationem optimæ existimationis, quam gentiles habent de sancta fide nostra, credo, satis illi fore ipsum Taicosamam, qui suo ore crebrius id confessus est, ac imprimis quodā die, cum sermone haberet cum Benedicto Augustini fratre, & Gubernatore Sacatano. In fine enim colloquij commendans illi iustitiā &

sinceritatem in gubernando, sic omnino inquit Taicosama, te ego, & à te iure suo postulat lex Christiana. Aliàs quoque age prolixè cum suis familiaribus Ethnicis, cum quibusdam illorum opportunum videretur tempus, eum arctioris amoris vinculo bi deuinciendi, cœpere eum per adulationem collaudare, quod homines Societatis è Iaponia exturbasset, esse enim homines probos, & impiam profiteri legem. Tum Taicosama respondit: Vos ita dicitis, me eos exturbasse: sed non fuit illa causa, quam legastis. mihi enim nunquam aut Patres illi improbi visi sunt. Lex eorum impia: imò ego affirmo, homines esse probos, & legem eorum bonam: sed feci, quòd essent exteri & peregrini, ac lex eorum contraria esset Cami & Fotochi, qua sectas nostras omnesque priscas Imperij nostri cærimonias funditus eueriebant, & ludibrio & ignominia nostrorum Chami.

Finem faciam harum annuarum conuersione cuiusdam cuiusquam idcirco commemorabo, quòd corroberet illud, quod præsertim antè dicebam, à gentilibus etiam sanctam fidem nostram collaudari. Notum est in Iaponia cæcos, quorum inibi magnus numerus, esse in æstimatione non parua. Habent enim ex veteribus privilegiis inter se quasi quandam Monarchiam, cuius caput dicitur Meaci, & ab omnibus loco Principis colitur. Varios hic dignitatum gradus sub se continet, ad quas cæci successiuè ascendunt, conuenienter doctrinæ, de qua à capite suo examinantur, ac finem in fauori, quem quisque apud eundem promeruit. Itaque ad dignitates eiusmodi prouecti, maiorem quoque existimationem conciliant apud Dominos, sic vt dicti Domini in summa veneratione eos habeant, eorumque consilio & opera in negotiis & negotiationibus magni momenti vtantur. Et quoniam ita promoti imperium vsurpant in alios cæcos inferiores, fit vt huiusmodi dignitates omni studio aucupentur, & munerum etiam corruptelis percurent. Maximum omnium appellant Cinghio, qui præter amplissimos redditus, & locum inter omnes Dominos honoratissimum, habet Collegium quasi discipulorum sub se & sua protectione. Vnus igitur istorum Cinghiorum Meaci conuersus est magni nominis & existimationis apud Dominos, aiunt illum sub se habere tria cæcorum millia, magnaque prudentia præditus esse, & satis eruditus in Iaponicis sectis. Cùm audiret catechismum, multa dubia magna ingenij viuacitate proponebat. Ex omnibus Christianæ doctrinæ mysteriis maximè illi arrisit, & catholice veritati intentum reddidit, beneficium redemptionis nostræ à Salvatore nostro IESU CHRISTO præstitū, quòd existens Deus

nostra causa se eo vsque demiserit, vt fieret homo, & deinceps cum tanto suo labore (vt impensioem erga nos ingratos demonstraret amorem) à morte æterna vindicari. Nec obscure externis signis declarauit, quanta interiori reuerentia hic cæcus ob tantum beneficium sanctissimum I E S V nomen prosequatur, nam quoties nominatur, magnam exterius reuerentiam ostendit. Affirmat quoque magnum se discrimen inuenire inter mysteria, quæ in legibus Iaponicis de Fotoqui prædicantur, & nostra quæ de sacro Evangelio & Christo Domino nostro commemorantur; illorum finem & scopum esse arrogantiam & fastum, reddereque homines sceleratos, horum verò humilitatem, patientiam & caritatem, & breuiter mundi despicientiam, sui que studiosos reddere pios & sanctos. Atque illud est, quod hic cæcus radio cœlestis luminis illustratus felicior, quam corporis oculo in sancta fide nostra Catholica perspexit. Utinam Deus, pro sua immensa bonitate, per hunc dignetur multos alios illuminare non tam à corporali, quàm à spiritali animæ cæcitate, quæ illa miserabilior est, cæcitate, ad diuinæ suæ maiestatis gloriam, cui semper debetur omnis laus & honor in celo & in terra per infinita sæculorum sæcula, A M E N.

Restabat, vt agerem de morte Quabacondoni; verùm quia, sicut initio indicaui, de ea separatim alia epistola conscripta est, facio finem petendo à V. P. sanctam benedictionem, & commendando illi totam hanc Christianam Ecclesiã, vt in eam multos emittat operarios, facili enim ex hac epistola apparet, quantum in hac melle laboremus, & quàm ingens sit, diuina adiuuante clementia, apparatus, qui se ostendat. Nangasacho, 20. Octobr. 1595.

V. P.

Filius indignus in Domino.

Aloysius Frois.

Rr 3 ALOY.